

BÖLÜM 4

Operasyonları Yönetmek

4.2. / Stok Yönetimi

Miray ARSLAN¹

Sevgi ŞAR²

Öğrenim Hedefleri

Okuyucu, bu bölümü okuyarak;

1. Stok ve stok yönetimi ile ilgili kavramları açıklayabilecek
2. Stok maliyetlerini açıklayabilecek
3. Stok devir hızı, yeniden sipariş noktası ve ekonomik sipariş miktarını hesaplayacak ve yorumlayabilecek
4. Stokları değerlendirmek için en az üç yöntemi açıklayabilecek

Giriş

Stok yönetimi eczacılık sektörünün her alanında önem arz eden bir konudur. Ham madde stokundan bitmiş ürün stokuna kadar ilaç tedarik zinciri kapsamında ele alınması gereken pek çok stok kalemi ve bunlara ilişkin stok maliyetleri bulunmaktadır. İlaç sektörü açısından bitmiş ürün stoku olarak değerlendirilebileceğimiz ilaç ve ilaç dışı ürün stoku ise gerek toplum eczaneleri

¹ Doç. Dr., Van Yüzcü Yıl Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Eczacılık İşletmeciliği AD., mirayarslan@yyu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-2786-4610

² Emekli Öğr. Üyesi, sevgisar98@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-2816-9575

VED Yöntemi: Bu yöntemde ürünler temel hizmetlerinin sonucunda taşıdığı önem derecesine göre üç grup altında toplanır. Özellikle sağlık sektöründe sıkça kullanılmaktadır. Bu yöntemde göre “V” grubu ilaçlar sağlık kuruluşunda her an mevcut olması gereken malzemelerdir. Bunlar damar yolu açmak için kullanılan tıbbi sarf malzemeleri, serumlar, yoğun bakım malzemeleri gibi malzemeler olabilmektedir. “E” grubu ilaçlar önemli olmasına rağmen sağlık kuruluşunda alternatifini bulunabilen malzemelerdir. Örneğin, ağrı kesiciler, amaliyat malzemeleri vb. “D” grubu ilaçlar ise istenilen/ihtiyaç duyulan ürün grubu olup, eksik olmaları durumunda hizmetlerin durmasına yol açmayan ürünlerdir.

Ürün gruplarını kategorize ederek stok yönetimini gerçekleştiren bu yöntemler tek başlarına kullanıldığı gibi literatürde bu yöntemlerin bazılarını bir arada kullanan çalışmalar da mevcut olup, bir arada kullanıldığında bu yöntemlerin daha verimli sonuçlar alındığı belirtilmektedir.

Sonuç

Gelişen bilgi teknolojileri ile birlikte günümüzde işletmeler stok yönetiminde farklı pek çok yazılımdan yararlanmaktadır. Bu durum eczacılık sektörü için de geçerlidir. Stephens (2006) eczacılık sektöründe bilgi teknolojilerinin kullanılmaya başlandığı ilk alanlardan birinin stok yönetimi olduğunu ifade etmiştir. Bugün gerek serbest eczanelerde gerekse hastane eczanelerinde kullanılan eczane yönetimi ya da otomasyonu sistemlerinde stok yönetimi modüllerinin de entegre olduğu görülmektedir. Bu yazılımlar eczanelerde stok takibini oldukça kolaylaştırmaktadır. Buna karşın, özellikle ekonomik eczane sıkıntılarının yaşandığı ya da ilaç yokluklarının yaşandığı dönemlerde eczanelerde stok yönetimine önem verilmediği/verilemediği görülmektedir. Bu durum özellikle uzun vadede ekonomilerini olumsuz etkileyebilmekte ve eczanelerde finansal değerlendirmelerin yapılmasında da karışıklara yol açabilmektedir. Bu bağlamda, eczacıların stoklarından haberdar olmaları ve stoklarını nasıl yönetecekleri konusunda bilgi sahibi olmaları büyük önem arz etmektedir.

Kaynaklar

- Ali, A. K. (2011). Inventory Management in Pharmacy Practice: A Review of Literature. *Archives of Pharmacy Practice*, 2(4), 151-156.
- Dursa, E., & Arslan, M. (2022). ABC, VED, and ABC-VED Matrix Analyses for Inventory Management in Community Pharmacies: A Case Study. *Fabad Journal of Pharmaceutical Sciences*, 47(3), 293-300.

- Gizaw, T., Jemal, A. (2021). How is Information from ABC-VED-FNS Matrix Analysis Used to Improve Operational Efficiency of Pharmaceuticals Inventory Management? A Cross-Sectional Case Analysis. *Integr Pharm Res Pract.*, 24(10), 65-73.
- Johnson, L.A., and Montgomery, D.C. (1974). *Operations Research in Production Planning, Scheduling, and Inventory Control*. John Wiley& Sons, Inc. USA.
- Küçük, O. (2009). *Stok Yönetimi Ampirik Bir Yaklaşım*. Yönetim ve Organizasyon Dizisi: 28, Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş., Ankara.
- Kobu, B. (2006). *Üretim Yönetimi*. Beta Basım Yayım Dağıtım A.S., İstanbul.
- Mbonane, H., Sibanda, M., Godman, B., Meyer, J., & Matlala, M. (2023). Knowledge, attitudes and practices of healthcare professionals on use of the stock visibility system for reporting medicines availability in South Africa; implications for the future. *Exploratory Research in Clinical and Social Pharmacy*. <http://dx.doi.org/10.1016/j.rcsop.2023.100233>
- Osemene, O. F., Osemene, K.P. (2016). Inventory Management in Community Pharmacies in Nigeria, *Amity Business Review*, 17(2), 1-14.
- Sezen, B. (2004). Tedarik Zincirinde Stok Yönetimi Problemleri İçin Elektronik Tablolar Yardımı ile Simülasyon Uygulaması. *Yönetim ve Ekonomi*, 11(1), 57-68.
- Stephens, M. (2011). *Hospital pharmacy*. Pharmaceutical Press.
- Tekin M. (2003). *Üretim Yöntemi*. Günay Ofset, Konya.
- Tengilimoğlu, D., Yiğit, V. (2017). *Sağlık İşletmelerinde Tedarik Zinciri ve Maliyet Yönetimi*. 3. Baskı, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti., İstanbul.
- Tersine, R. J. (1993). *Principle of Inventory and Materials Management*. 4th edition, PTR Prentice Hall, Englewood Cliff, NJ.
- Waters, D. (2003). *Inventory Control and Management*. 2nd edition, John Wiley & Sons Ltd, England.
- West, D. (2009). Purchasing and Inventory Management; In S. P. Desselle, D. P. Zagarrick (Eds.), *Pharmacy Management: Essentials for All Practice Setting*. (p 383). 2nd edition. New York: McGraw Hill Co Inc.